

Wykład 12. Schematy Wykluczania Zdrajców

*Wykładowca: Stefan Dziembowski**Skryba: Leszek Mierzejewski, Artur Cichocki*

Streszczenie.

Wprowadzamy pojęcie schematów rewokacji. Przedstawiamy dwie metody rewokacyjne: Complete Subtree i Subset difference.

1 Wstęp

Wykład oparty na [1].

Na dzisiejszym wykładzie podamy przykład protokołu z działu kryptografii zwanego *zaszyfrowanym rozgłoszeniem* (ang.: *broadcast encryption*). Ogólnie chodzi o to, żeby umożliwić *Centrum wydajne* rozgłaszanie informacji do dynamicznie zmieniającego się grona *odbiorców*. Według autorów publikujących w tej dziedzinie ma ona zastawowanie m.in. w:

1. płatna telewizja i radio
2. dystrybucja obrazu i dźwięku objętego prawami autorskimi (CD,DVD).

W przypadku 2 praktyczność wydaje się wątpliwa Lepiej wygląda 1.

Konkretnie, na dzisiejszym wykładzie będziemy zajmować się *schematami rewokacji*, tzn będziemy zakładać, że pierwotnie wszyscy odbiorcy są uprawnieni do odbierania informacji, ale niektórych z nich możemy chcieć w pewnym momencie *wykluczyć* (jest tak np. w sytuacji w której dany odbiorca sklonował swoje urządzenie odbiorcze i sprzedaje je na stadionie X-lecia). Będziemy więc konstruować *schemat wykluczania*.

Pożytecznym uzupełnieniem jest *mechanizm śledzenia zdrajców* (na następnym wykładzie).

Schematy, które będziemy omawiać są *bezstanowe*. Oznacza to, że odbiorca nie przechowuje informacji o wcześniejszej transmisji, ani nie zmienia swojego stanu w oparciu o nią. Dlatego też, wykonywane operacje mogą opierać się tylko na bieżącym przekazie i konfiguracji początkowej.

2 Definicje

Całkowitą liczbę odbiorców oznaczamy przez N . Zbiór wykluczonych odbiorców oznaczamy przez $\mathcal{R}$, a ich liczbę przez t .

Schemat rewokacji polega na wysłaniu przez centrum wiadomości M do wszystkich użytkowników, tak aby każdy użytkownik $u \in N \setminus \mathcal{R}$ mógł odczytać poprawnie otrzymaną wiadomość, a wykluczeni użytkownicy nie. Dla utrudnienia zakładamy, że wykluczeni użytkownicy mogą tworzyć koalicje.

Schemat składa się z trzech części: (1) Inicjalizacja - przekazujemy każdemu użytkownikowi prywatną informację pozwalającą mu odszyfrować otrzymany przekaz. (2) Rozgłoszenie - dla danej wiadomości M i zbioru wykluczonych użytkowników produkujemy zaszyfrowaną wiadomość M' i wysyłamy ją do wszystkich użytkowników. (3) Odszyfrowanie - nie wykluczony użytkownik może na podstawie otrzymanej wiadomości M' i prywatnej informacji wyprodukować wiadomość M .

2.1 Schemat algorytmu

Niech $S_1, \dots, S_w$ będą podzbiórami wszystkich odbiorców. $S_1, \dots, S_w \in N$

Każdy podzbiór S_i ma przyporządkowany klucz L_i .

Każdy użytkownik $u \in S_i$ może wyznaczyć L_i na podstawie swojej prywatnej informacji.

Staramy się pokryć zbiór $N \setminus \mathcal{R}$ rozłącznymi podzbiórami $S_{i_1}, \dots, S_{i_m}$

$$N \setminus \mathcal{R} = \cup_{j=1}^m S_{i_j}$$

Będziemy używali dwóch enkrypcji:

1. $F_K : \{0, 1\}^* \rightarrow \{0, 1\}^*$ - szyfr strumieniowy. Dla każdej wiadomości M jest wybierany nowy klucz K , będący losowym ciągiem bitów. F_K jest szybką metodą, która nie rozciąga wysyłanej wiadomości. Najprostszą implementacją jest wykonanie XOR na M oraz strumieniu wygenerowanym za pomocą K .
2. $E_{L_i} : \{0, 1\}^l \rightarrow \{0, 1\}^l$ Przekazujemy klucz sesyjny K do wszystkich niewykluczonych użytkowników. Przekazany klucz jest wykorzystywany wielokrotnie. Klucz sesyjny K jest szyfrowany m razy za pomocą $L_{i_1}, \dots, L_{i_m}$

- Inicjalizacja

Każdy odbiorca $u \in N$ dostaje prywatną informację I_u . Dla każdego $1 \leq i \leq w$ użytkownik $u \in S_i$ może wyprowadzić L_i na podstawie I_u .

Klucz L_i może być wybrany: (i) niezależnie od pozostałych, (ii) jako funkcja innych informacji, a więc może zależeć od innych kluczy.

- Rozgłoszenie

Centrum:

1. Wybiera klucz sesyjny K .
2. Znajduje podział zbioru $N \setminus \mathcal{R}$ na podzbiory $S_{i_1}, \dots, S_{i_m}$
3. Wysyła $\langle [i_1, i_2, \dots, i_m, E_{L_{i_1}}(K), E_{L_{i_2}}(K), \dots, E_{L_{i_m}}(K)], F_K(M) \rangle$

$i_1, \dots, i_m$ - wyznaczają podział

L_i - klucz powiązany z S_i

[...] - nagłówek

$F_K(M)$ - ciało

- Rozkodowanie

Użytkownik otrzymuje przekaz

$\langle [i_1, i_2, \dots, i_m, C_1, C_2, \dots, C_m], M' \rangle$

1. Znajduje i_j takie, że $u \in S_{i_j}$ (jeśli $u \in \mathcal{R}$ rezultatem jest **null**).
2. Wyznacza klucz L_{i_j} za pomocą I_u .
3. Wylicza $D_{L_{i_j}}(C_j)$, aby uzyskać K .
4. Wylicza $D_K(M')$, aby uzyskać wiadomość M .

Implementacja schematu rewokacji składa się z (1) określenia kolekcji podzbiorów $S_1, \dots, S_w$, (2) wyznaczenia klucza powiązanego z każdym podzbiorem, (3) metody pokrycia nie wykluczonych odbiorców $N \setminus \mathcal{R}$, wykorzystującej rozłączne podzbiory z powyższej kolekcji, (4) metody pozwalającej użytkownikowi u znaleźć zbiór S_j i wyliczyć jego klucz L_{S_j} za pomocą I_u .

3 Wstęp do algorytmów rewokacyjnych

W obydwu algorytmach użytkownicy reprezentowani są jako liście pełnego drzewa binarnego o N liściach (dla ułatwienia zakładamy, że N jest potęgą 2). Takie drzewo zawiera $2N - 1$ wierzchołków (liście i wewnętrzne wierzchołki) i dla każdego $1 \leq i \leq 2N - 1$, v_i jest wierzchołkiem w drzewie.

Oznaczmy przez $ST(\mathcal{R})$ (Steiner Tree) drzewo użytkowników $\mathcal{R}$, t.j. minimalne poddrzewo pełnego drzewa binarnego, które łączy wszystkie liście reprezentujące użytkowników z $\mathcal{R}$.

4 Metoda pełnych poddrzew (Complete Subtree Method)

Podzbiory $S_1, \dots, S_w$ przedstawiamy jako poddrzewa w pełnym drzewie binarnym. Liśćmi są wszyscy użytkownicy. Węzeł v_i odpowiada podzbiorowi S_i zawierającemu wszystkie liście, których jest przodkiem.

Przyporządkowanie kluczy jest proste: wystarczy z każdym wierzchołkiem v_i związać niezależny i losowy klucz L_i . Każdy użytkownik dostaje $\log N + 1$ kluczy, które znajdują się na ścieżce od korzenia do liścia u .

Niech $u_1, \dots, u_r$ będą liśćmi odpowiadającymi użytkownikom wykluczonym $\mathcal{R}$. Podzielmy $N \setminus \mathcal{R}$ na rozłączne podzbiory.

Niech $v_1, \dots, v_m$ będą wszystkimi dziećmi wierzchołków z $ST(\mathcal{R})$ nie należącymi do $ST(\mathcal{R})$. Odpowiadające im zbiory S_{i_1} pokrywają cały zbiór $N \setminus \mathcal{R}$ i nic poza tym.

Rozmiar pokrycia: Szukany rozmiar pokrycia m jest równy liczbie wierzchołków w $ST(\mathcal{R})$ stopnia jeden. $ST(\mathcal{R})$ ma r liści. Wierzchołek w $ST(\mathcal{R})$ to taki wierzchołek naszego pełnego drzewa, dla którego istnieje ścieżka do liścia reprezentującego użytkownika $\mathcal{R}$. Jest ich co najwyżej $t \log N$. Rozpatrzmy teraz wierzchołki, które są wielokrotnie liczone oraz te, które mają stopień równy 2 (czyli te, które nie produkują podzbioru $N \setminus \mathcal{R}$).

Twierdzenie 1 *Liczba podzbiorów pokrywających zbiór użytkowników N , w którym jest t wykluczonych, jest nie większa niż $t \log(N/t)$*

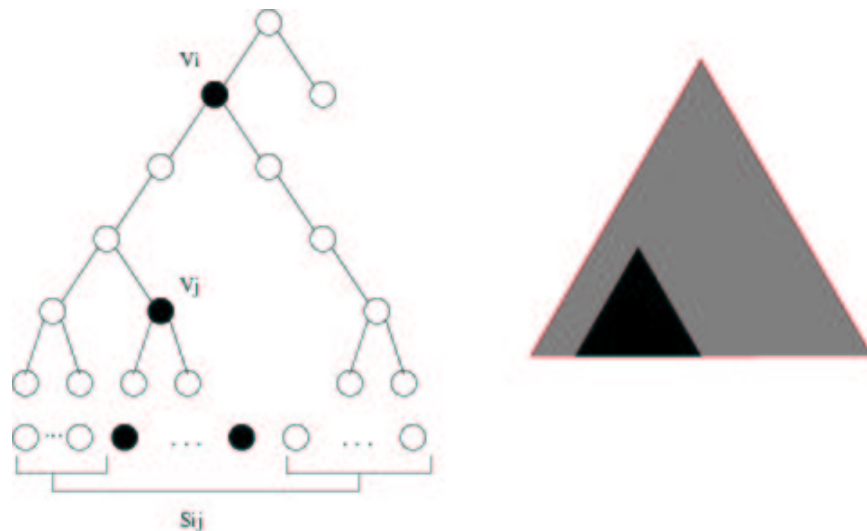
Dowód: Liczba podzbiorów jest równa liczbie wierzchołków w $ST(\mathcal{R})$ stopnia 1. Udowodnimy przez indukcję, że twierdzenie jest prawdziwe dla drzewa o wysokości i ,

to znaczy, że dla poddrzewa N , które ma t 'złych' liści, liczba wierzchołków stopnia 1 jest nie większa niż $t(i - \log t)$.

Rozpatrzmy drzewo o wysokości $i + 1$. Jeśli wszystkie liście zawarte są w jednym poddrzewie, to wykorzystując założenie indukcyjne mamy, że $t(i - \log t) + 1 \leq t(i + 1 - \log t)$. W przeciwnym przypadku liczba wierzchołków stopnia 1 jest sumą wierzchołków stopnia 1 prawego ($t_1 \geq 1$) i lewego poddrzewa ($t_2 \geq 1$) i $t_1 + t_2 = t$. Przez indukcję mamy, że jest ich nie więcej niż $t_1(i - \log t_1) + t_2(i - \log t_2) = ti - (t_1 \log t_1 + t_2 \log t_2) \leq t(i + 1 - \log t)$, ponieważ $(t_1 \log t_1 + t_2 \log t_2) \geq t(\log t - 1)$. $\square$

5 Metoda Subset Difference

Przedstawiona w poprzednim rozdziale metoda pokrywając w najgorszym przypadku zbiór $N \setminus R$ przez $r \log N/r$ podzbiorów zwiększa dramatycznie długość wiadomości. Zaproponujemy nieco zmodyfikowany schemat, który ma tą przewagę nad poprzednim, że wystarczy mu $2r - 1$ podzbiorów. W zamian zapłacimy większym obciążeniem pojedynczego odbiorcy, który będzie ewentualnie mógł należeć do $O(N)$ podzbiorów, a nie jak poprzednio jedynie do $\log N$. Nową metodę nazwiemy *Subset Difference*.

Rysunek 1: Podzbiór $S_{i,j}$ zawiera wszystkie zaznaczone liście

5.1 Opis podzbioru

Powtarzając pomysł z pierwszego schematu odbiorców traktujemy jako liście pełnego drzewa binarnego, jednak każdy poprawny podzbiór S jest definiowany przez dwa

węzły drzewa (v_i, v_j) takie, że v_i jest przodkiem v_j . Na oznaczenie takich podzbiorów będziemy stosować symbole $S_{i,j}$. Liść u należy do $S_{i,j}$ wtedy i tylko wtedy, gdy jest potomkiem v_i i *nie* jest potomkiem v_j . Na rysunku 1 możemy zaobserwować przykładowy zbiór $S_{i,j}$. Na początek możemy zauważyć, że wszystkie podzbiory z poprzedniej metody są też podzbiorem tego schematu (v_i ojciec korzenia, a v_j jego brat). Wyjątkiem jest całe drzewo.

Na razie założymy, że każdy podzbiór $S_{i,j}$ ma przypisany klucz $L_{i,j}$.

5.2 Pokrycie

R jak poprzednio oznacza zbiór odbiorców wykluczonych, liście, które im odpowiadają nazwiemy $u_1, u_2, \dots, u_r$. Symbole $S_{i_1, j_1}, S_{i_2, j_2}, \dots, S_{i_m, j_m}$ będą wskazywać rozłączne zbiory w sumie pokrywające $N \setminus R$.

5.2.1 Rozmiar pokrycia

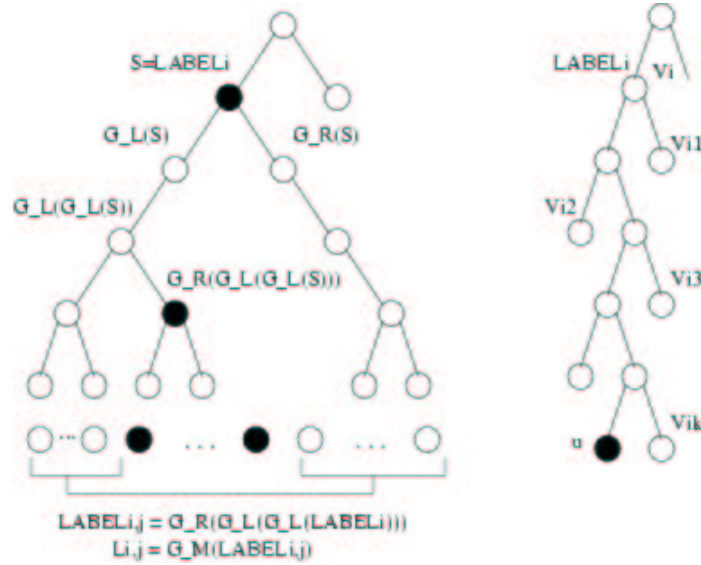
Lemat 2 przekonuje nas, że osiągnęliśmy swój cel.

Lemat 2 *Dla dowolnego zbioru wykluczonych odbiorców R , schemat Subset Difference pokrywa $N \setminus R$ co najwyżej $2r - 1$ rozłącznymi podzbiorem.*

5.2.2 Przypisywanie kluczy do podzbiorów

Zastanowimy się teraz ile i jakie informacje musi przechowywać pojedynczy odbiorca, aby mógł uczestniczyć w wymianie wiadomości. Jeżeli przeniesiemy pomysł z poprzedniego schematu i odbiorca będzie przechowywał *explicite* klucze wszystkich podzbiorów, do których należy, to wymagania pamięciowe wzrosną o rząd wielkości. Dowolny odbiorca u dla każdego pełnego poddrzewa T_k , do którego należy, musiałby przechowywać liczbę kluczy proporcjonalną do ilości tych węzłów w poddrzewie T_k , które nie leżą na ścieżce z korzenia T_k do u . Takich poddrzew dla dowolnego u jest $\log N$, więc wszystkich wymaganych przez u kluczy jest $\sum_{k=1}^{\log N} (2^k - k) = O(N)$. Pójdziemy dalej i rozwiniemy inną metodę "przechowywania *implicite*" kluczy, która nakłada na odbiorcę obowiązek przechowywania dla każdego poddrzewa T_k zaledwie $O(\log N)$ kluczy, co w sumie daje $O(\log^2 N)$.

Liczba wszystkich podzbiorów S , do których należy określony odbiorca u , jest ograniczona przez $O(N)$. Grupujemy te podzbiory $S_{i,j}$ po pierwszej współrzędnej i i uzyskujemy $O(\log N)$ klastrów. Każdemu wewnętrznemu wierzchołkowi $1 \leq i \leq N - 1$ przypisujemy losową i niezależną etykietę $LABEL_i$. Sprawimy, aby ta wartość determinowała klucze dla wszystkich poprawnych zbiorów postaci $S_{i,j}$.

Rysunek 2: Przypisywanie kluczy w metodzie Subset Difference. Lewy: generowanie $LABEL_{i,j}$ i $L_{i,j}$. Prawy: liść u otrzymuje etykiety $v_{i_1}, v_{i_2}, \dots, v_{i_k}$, które są określone przez etykietę $LABEL_i$ wężła v_i .

Niech G będzie (*kryptograficznym*) *pseudolosowym generatorem*, który potraja wyjście. Powiemy, że $G : \{0, 1\}^n \mapsto \{0, 1\}^{3n}$ jest pseudolosowym generatorem, jeżeli żaden wielomianowo ograniczony przeciwnik nie może odróżnić wyjścia G na losowym wejściu od zupełnie losowego ciągu takiej samej długości. Przez $G_L(S)$ oznaczmy lewą trzecią część $G(S)$, $G_R(S)$ prawą, a $G_M(S)$ środkową ($G(S) = G_L(S)G_M(S)G_R(S)$).

Poetykietujemy pełne poddrzewo T_i rozpoczynając w jego korzeniu v_i , który ma przypisaną etykietę $LABEL_i$. Korzeń pozostawiamy przy swojej etykiecie, a następnie zstępująco etykietujemy każdy poziom po kolei. Jeżeli rodzic dostał etykietę S , to jego prawe i lewe dziecko etykietujemy odpowiednio $G_L(S)$ i $G_R(S)$. Niech $LABEL_{i,j}$ będzie etykietą wężła v_j uzyskaną w procesie etykietowania poddrzewa T_i . Od tej chwili kluczem $L_{i,j}$ zbioru $S_{i,j}$ będzie $G_M(LABEL_{i,j})$.

Przedstawiona procedura etykietowania ma tą własność, że jeżeli jest dana etykieta określonego wężła, to możemy odtworzyć etykiety wszystkich jego potomków. Z drugiej jednak strony nie mając etykiety któregoś z przodków danego wężła jego etykieta z naszego punktu widzenia jest pseudolosowa. Bardziej precyzyjnie, dla wężła v_j w drzewie T_i :

- Jeżeli dane są etykiety wszystkich wężłów za wyjątkiem przodków i potomków v_j , to $LABEL_{i,j}$ jest nierozróżnialny od losowego.
- Jeżeli dane są etykiety wszystkich wężłów za wyjątkiem v_j , to klucz $L_{i,j}$ jest pseudolosowy, choć etykieta $LABEL_{i,j}$ nie jest pseudolosowa, ponieważ można

sprawdzić jej zgodność z etykietami potomków v_j .

Odnotujmy, że mając $LABEL_i$ obliczenie $L_{i,j}$ wymaga od nas wywołania G co najwyżej $\log N$ razy.

Niezbędną dla odbiorcy u informacje do przeprowadzenia wyżej opisanej procedury znajdowania kluczy nazwiemy I_u . Oceniając, co na nią musi się składać, oszacujemy jej rozmiar. Dla każdego pełnego drzewa T_i takiego, że u jest liściem T_i , odbiorca u powinien móc obliczyć $L_{i,j}$ wtedy i tylko wtedy, gdy j nie jest przodkiem u . Rozważmy ścieżkę z v_i do u i niech $u_{i_1}, u_{i_2}, \dots, u_{i_k}$ będą kolejnymi "wiszącymi" węzłami na tej ścieżce, czyli incydentnymi ze ścieżką, ale nie będącymi przodkami u (prawy rysunek 2). Każdy j w T_i , który nie jest przodkiem u , jest potomkiem któregoś z tych węzłów. Dlatego jeżeli u otrzyma etykiety $u_{i_1}, u_{i_2}, \dots, u_{i_k}$ jako część I_u , to wywołując G co najwyżej $\log N$ razy obliczy $L_{i,j}$ dla każdego j , który nie jest przodkiem u .

Każde pełne poddrzewo T_i głębokości k , które zawiera liść u , dodaje odbiorcy u $k - 1$ kluczy (plus jedno na wypadek braku wykluczonych), więc I_u jest nie większe niż:

$$1 + \sum_{k=1}^{\log N + 1} k - 1 = 1 + \frac{(\log N + 1) \log N}{2} = \frac{1}{2} \log^2 N + \frac{1}{2} \log N + 1$$

Literatura

- [1] D Naor, M Naor, J Lotspiech *Revocation and Tracing Schemes for Stateless Receivers*, Crypto 2001.